

Ελληνική επανάσταση: η θυελλώδης εξόρμηση προς το Φως! Μέρος 1ο

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Δρος Γεωργίου Α. Ξενή, καθηγήτῃ στο Πανεπιστήμιο Κύπρου

Εἶναι Μάρτιος του 1821. Ένα ἔθνος σύσσωμο κοιτάζει τον κατακτητῃ του με περιφρόνηση και τον τάφο του με αδιαφορία! Η Ελληνική Επανάσταση εκρήγνυται! Το ελληνικό ἔθνος δεν ἔχει ἀκόμη νικήσει ούτε μία φορά στο πεδίο της μάχης. Και ὁμως ἀξίζει ένα μεγαλοφωνότατο Εύγε! Γιατί, ἔχει ἤδη κερδίσει τον πόλεμο, ἔστω και αν χάσει τις επικείμενες μάχες της Επανάστασης! Έχει κερδίσει τον πόλεμο σε ένα πεδίο ἀπείρως δυσκολότερο, στο πεδίο του πολιτισμοῦ! Το ελληνικό ἔθνος ἔχει κρατήσσει την ταυτότητά του σε τετρακόσια ολόκληρα χρόνια ξένης κατοχής! Δεν ἔχει απορροφηθεῖ ἀπό κανένα ευρύτερο σύνολο. Έχει ἀντισταθεί! Ἀντίσταση δεν εἶναι ἀπλῶς και μόνο να πάρεις τα ὅπλα και να ἀνέβεις τα βουνά. Το δυσκολότερο εἶναι να μείνεις αυτό που εἶσαι. Και οι επαναστατημένοι ἔμειναν αυτό που ἦταν μέσα σε ένα πολυεθνικό και πολυπολιτισμικό μόρφωμα, την Οθωμανική

αυτοκρατορία. Και μόνο λοιπόν που η πληθυσμιακή αυτή ομάδα κρατήθηκε ως οντότητα με αίσθηση ενότητας και ετερότητας μέσα σε ένα χωνευτήρι λαών για τέσσερεις ολόκληρους αιώνες είναι η πρώτη, λαμπρότατη, νίκη του ελληνικού γένους πριν καν εκκινήσουν τα πολεμικά γεγονότα!

Δεν είναι καθόλου αυτονόητο, ξέρετε, ότι ένας λαός θα μπορέσει να διατηρήσει την εθνική του ταυτότητα. Που είναι σήμερα για παράδειγμα Γότθοι και Βάνδαλοι, Λομβαρδοί και Νορμανδοί, Φοίνικες και Αλαμανοί; Όλοι αυτοί οι λαοί πέρασαν από την ιστορία σαν διάττοντες αστέρες! Ήταν σημαντικά τα κατορθώματά τους, αλλά στην πορεία συγχωνεύθηκαν μέσα σε ευρύτερα σύνολα και έτσι εξαφανίστηκαν ως ιδιαίτερες εθνικές ομάδες.

Αντίθετα οι Έλληνες έχουν τεράστιες περγαμηνές πολιτιστικής αντιστάσεως στην μακρότατη ιστορική τους πορεία, και αξίζει τώρα να δούμε ποιες είναι εκείνες οι δυνάμεις που συνέβαλαν στη διατήρηση της ταυτότητάς τους, ειδικά στην περίοδο της οθωμανικής κατοχής. Οι δυνάμεις αυτές είναι κυρίως πέντε με προεξάρχουσα τη χριστιανική ορθόδοξη πίστη.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι ο μεγάλος θεσμός του Βυζαντίου που επιβίωσε στο πλαίσιο της Οθωμανικής κατοχής. Ο Μωάμεθ ο Πορθητής, ενώ την πολιτική ηγεσία του Βυζαντίου την συνέτριψε, εντούτοις την εκκλησιαστική υπόσταση του Βυζαντίου την διατήρησε, για τα δικά του ασφαλώς συμφέροντα, και μάλιστα την επιφόρτισε με επιπρόσθετα καθήκοντα. Βέβαια πρέπει να τονιστεί ότι πρώτη η Εκκλησία υφίστατο κάθε φορά και τις αυθαιρεσίες των Οθωμανών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι από τους 159 Πατριάρχες που αρχιεράτευαν μεταξύ 15ου και 20ου αι. μόνο είκοσι ένας (21) πέθαναν με φυσιολογικό τρόπο ενώ βρισκόνταν στον θρόνο[1].

Παρόλα αυτά η σχετική ελευθερία κινήσεων που αφήνει ο Σουλτάνος στην Εκκλησία της επιτρέπει να δρα προς όφελος των χριστιανών ραγιάδων: συντηρεί σχολεία και αγωνίζεται για το σταμάτημα των εξισλαμισμών. Επίσης καθώς είναι παρούσα σε όλες ανεξαιρέτως τις τουρκοκρατούμενες ελληνικές κοινότητες, μπολιάζει όλους τους υπόδουλους με κοινό ήθος, κοινές πεποιθήσεις για τα ουσιώδη της ζωής και του θανάτου και υπαγορεύει σε όλους κοινούς κανόνες ζωής. Έτσι εξασφαλίζει ομοιομορφία και δημιουργεί ενότητα και αλληλεγγύη.

Πέρα από το κοινό εκκλησιαστικό βίωμα, οι άλλες τέσσερεις δυνάμεις που κράτησαν την ενότητα ανάμεσα στις διάσπαρτες τουρκοκρατούμενες κοινότητες ήταν: πρώτον, η κοινή συνείδηση ότι είναι απόγονοι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, δεύτερον, η χρήση κοινού γλωσσικού οργάνου, της ελληνικής γλώσσας, αλλά όχι πάντοτε, αν θυμηθούμε Αρβανίτες, Βλαχόφωνους και

τουρκόφωνους Έλληνες· τρίτον, η κοινή συνείδηση ότι τελούν υπό ξένον ζυγόν και η συνεπακόλουθη αίσθηση της οικονομικής καταπίεσης, και τέταρτον, η κοινή λαϊκή λογοτεχνία που εξυμνεί τους κλέφτες. Τα δύο τελευταία συνδυάζονται θαυμάσια. Το γεγονός δηλαδή ότι άκουαν οι χριστιανοί ραγιάδες από τα παιδικά τους χρόνια να εγκωμιάζονται άνθρωποι, οι κλέφτες, που ποτέ δεν προσκύνησαν τους Οθωμανούς, στερέωνε μέσα τους το ιδανικό της ελευθερίας. Αυτό το ιδανικό ερχόταν σε σύγκρουση με την αίσθηση της δουλείας που βίωναν καθημερινά και συνεπώς τους κρατούσε πάντοτε σε ετοιμότητα εξεγέρσεως.

Και άργει να έρθει εκείνη η μέρα.... Επιτέλους όμως κάποια στιγμή φτάνει ο Μάρτιος του 1821 και οι Φιλικοί κατεβαίνουν στην Πελοπόννησο, για να ξεσηκώσουν τους Έλληνες. Βρίσκουν εκεί έναν λαό ο οποίος διαθέτει ενότητα χάρη στους πέντε παράγοντες που αναφέραμε προηγουμένως αλλά και προθυμία να επαναστατήσει. Οι Φιλικοί είχαν ασφαλώς άλλη παιδεία από τους χριστιανούς ραγιάδες, ευρωπαϊκής προελεύσεως. Εντούτοις αξιοποιώντας τον θρησκευτικό ζήλο των Ελλήνων ραγιάδων, τη δύναμη δηλ. εκείνη που είχε τη μεγαλύτερη κοινωνική απήχηση, βρίσκουν τον κατάλληλο δίαυλο επικοινωνίας και ευκολότατα τους συνεγείρουν:

21 Μαρτίου ξεσηκώνεται η φοβερή Μάνη με αρχηγό τον Πετρόμπεη. Αμέσως μετά η Καλαμάτα πολιορκείται. Δεν έχει περάσει πολύς καιρός και όλος ο Μοριάς έχει πάρει τα όπλα. Μπαρουτοκαπνισμένη όλη η ατμόσφαιρα! Η εκκλησία ευλογεί. Οι αγρότες και οι κτηνοτρόφοι γεμάτοι από θρησκευτικό ζήλο ενθουσιάζονται. Ο Διονύσιος Σολωμός χαιρετίζει τη Θρησκεία ως την κυριότερη δύναμη που εμπνέει τον μαχόμενο ελληνισμό:

Σου 'ρθε εμπρός λαμποκοπώντας

η Θρησκεία με ένα σταυρό

και το δάκτυλο κινώντας

όπου ανεί τον ουρανό

‘σ’ αυτό’, εφώναξε, ‘το χώμα

στάσου ολόρθη Ελευθεριά’

και φιλώντας σου το στόμα

μπαίνει μες στην Εκκλησιά

Η φωτιά επεκτείνεται στην Ανατολική Στερεά. Πέφτουν τα Σάλωνα, υποκύπτει η

Λιβαδειά και η Αταλάντη. Πολεμικό ναυτικό προσχωρεί στον Αγώνα: Ύδρα, Σπέτσες, Ψαρά! Δεν είναι νησιά του Αιγαίου. Είναι βωμοί του Ελληνισμού. Λαμπρές οι επιτυχίες των Επαναστατημένων. Οι Οθωμανοί κατατροπώνονται. Ένα κύμα φανατισμού ξεσπά ανάμεσα στους Μωαμεθανούς. Κρεμάζουν τον Πατριάρχη κατά αυτό τούτο το Άγιον Πάσχα, ένα σεβάσμιο ασθενικό γέροντα 70 ετών. Ο Σολωμός θρηνεί και δι' αυτού το πανελλήνιον:

Ολοι κλαύστε, αποθαμένος

ο αρχηγός της Εκκλησίας,

Κλαύστε, κλαύστε, κρεμασμένος

ωσάν νάτανε φονιάς

Απαγχονίζουν και πολλούς μητροπολίτες[2]. Απαγχονίζουν και τον δικό μας Αρχιεπίσκοπο, τον Κύπρου Κυπριανό ο οποίος έχει σχέσεις με τη Φιλική Εταιρεία και βοηθεί οικονομικά τον Αγώνα. Απαγχονίζουν και όλη την ιερά Σύνοδο της Κύπρου. Στην Κύπρο κανένας ζωντανός Ιεράρχης! Απαγχονίζουν και πολλούς προεστούς. Οι Κύπριοι όμως απτόητοι. Πυρπολημένοι από τη φλόγα των πολεμικών προκηρύξεων που τους μοίρασε ο αρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Θησέας, μεταβαίνουν εθελοντικά στη φωτιά της κυρίως Ελλάδας. Θέλουν και αυτοί ασφαλώς να μεθύσουν από το αθάνατο κρασί του Εικοσιένα, κατά τον Παλαμά. Όλος ο ελληνισμός μαχόμενος! Άπαν το ελληνικόν εκινήθη! Η Μονεμβασία, το Ναυαρίνο πέφτουν. Οι Έλληνες οπλαρχηγοί στρέφονται στην πρωτεύουσα του Μοριά, Τριπολιτσά. Αρχικά όλα ένας θρίαμβος, διθύραμβοι ψάλλονται για τις επιτυχίες, στέφανοι δόξης παντού, ηχούν νικηφόρα οι σάλπιγγες και σαλπίζουν την κατίσχυση της εθνικής ομοψυχίας και ομόνοιας στους εξεγερθέντες.

Όμως σε κάποια φάση τα πράγματα αντιστρέφονται: η Επανάσταση κινδυνεύει να καταπνιγεί από τα δόρατα όχι του τυράννου αλλά της διχόνοιας. Παρόλο που τους επαναστατημένους τους ενώνει ένας κοινός εθνικοθρησκευτικός στόχος, ξεσπά πάλι ανάμεσά τους για την πολιτική εξουσία στα απελευθερωμένα εδάφη και προκαλεί διαιρέσεις. Ξεσπά σύγκρουση ανάμεσα σε εκείνους που διοικούν τον στρατό και τα πλοία και σε εκείνους που προσπαθούν να δημιουργήσουν θεσμούς διοίκησης στα απελευθερωμένα έδαφη. Η πάλι αυτή μειώνει τη στρατιωτική δύναμη των Ελλήνων σε επικίνδυνο βαθμό και τους καθιστά ευχειραγώγητα θύματα της ευρωπαϊκής διπλωματίας. Ο εθνικός μας ποιητής προσπαθεί να τους συνετίσει:

Μην ειπούν στον στοχασμό τους

τα ξένα έθνη αληθινά

εάν μισούνται ανάμεσό τους

δεν τους πρέπει ελευθεριά

Τελικά η Ελευθερία στέφει τους αγωνιστές και δημιουργείται το πρώτο ανεξάρτητο κράτος δέκα χρόνια μετά την έναρξη της Επανάστασης. Το κράτος αυτό φέρει πολλούς περιορισμούς και δεν δικαιώνει τις προσδοκίες των αγωνιστών. Φέρουν όμως και αυτοί ευθύνη, γιατί διαιρέθηκαν. «Πάσα βασιλεία μερισθείσα καθ' εαυτής ερημούται και πάσα πόλις η οικία μερισθείσα καθ' εαυτής ου σταθήσεται» κατά το αψευδές στόμα του αρχηγού της Πίστεώς μας Ιησού Χριστού. Τα σοβαρότερα προβλήματα είναι μέσα σε εμάς τους ίδιους, δεν μας τα προκαλούν οι άλλοι!

Συνεχίζεται ...

Πηγή: isagiastriados.com